

در این مقاله می آموزیم:

✓ اصطلاحات رایج در بازار سرمایه (۳)

✓ دامنه نوسان، حجم مبنا، ارزش معاملات، حجم معاملات، قیمت پایانی، قیمت
آخرین معامله، نماد، توقف نماد، عرضه اولیه، شخصیت حقیقی و حقوقی، سهام
شناور آزاد، گره معاملاتی



دامنه نوسان

منظور از دامنه نوسان، حداکثر افزایش یا کاهش است که قیمت سهام شرکت، در یک روز می‌تواند داشته باشد. در حال حاضر، دامنه نوسان قیمت سهام در بورس و فرابورس ۵ درصد است. به این معنا که اگر قیمت سهم الف در بورس تهران، در ابتدای روز ۱۰۰ تومان باشد، قیمت این سهم در پایان ساعت معاملات حداکثر می‌تواند ۵ تومان افزایش و یا ۵ تومان کاهش داشته باشد

$$100 \times 5\% = 5$$



دامنه نوسان با این هدف تعیین شده است که در مواقع بحرانی یا در مواردی که بازار، تحت تأثیر رفتارهای هیجانی برخی سهامداران (به ویژه سهامداران خرد) قرار دارد، از بروز نوسانات شدید در قیمت سهام و در نتیجه، ضرر و زیان هنگفت سهامداران جلوگیری شود.

توربینی ورفاهی آبادگران ایران (تاباد) - بازار دوم بورس					
2,426	2,500	بازه روز	فروش	معامله	خرید
2,426	2,680	قیمت مجاز	2,426	127 (4.97%)	2,426
			دیروز	پایانی	اولین
			2,553	126 (4.94%)	2,460
240 M		تعداد سهام	398		تعداد معاملات
204,666		حجم مینا	3.726 M		حجم معاملات
43%		سهام شناور	9.046 B		ارزش معاملات
2.518 M		میانگین حجم ماه	582.48 B		ارزش بازار
روز سهم	روز سهم	EPS	12:29:21		آخرین معامله
10.08	گروه P/E	15.46	مجاز		وضعیت

حجم مبنا

حجم مبنا، حداقل تعداد سهام یک شرکت است که باید در طول روز، معامله شود تا قیمت آن سهم، بتواند براساس سقف دامنه نوسان، افزایش یا کاهش یابد.

بنابراین، در صورتی که تعداد سهام معامله شده یک شرکت در طول روز کمتر از حجم مبنا باشد، به همان نسبت درصد نوسان قیمت آن سهم نیز کاهش خواهد یافت.

در حال حاضر، حجم مبنای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، با توجه به فاکتورهای چون **تعداد کل سهام شرکت، میانگین حجم معاملات و ...** است.

به عنوان مثال اگر تعداد کل سهام یک شرکت پذیرفته شده در بورس ۲۰ میلیون سهم و حجم مبنا با هم با محاسبه فرمول $0,08\%$ به دست بیاید، تنها در صورتی قیمت سهام این شرکت در طول یک روز می‌تواند ۵ درصد افزایش یا کاهش داشته باشد که حداقل ۱۶ هزار سهم شرکت الف در طول روز، مورد داد و ستد قرار گیرد.

$$20,000,000 \times 0,08\% = 16,000$$

نکته: برای شرکت‌هایی که در **فرا بورس** هستند این حجم مبنا برابر **۱** می‌باشد؛ یعنی به ازای معامله **حتی یک سهم** قیمت سهام این شرکت در طول یک روز می‌تواند ۵ درصد افزایش یا کاهش داشته باشد.

ارزش معاملات

ارزش ریالی سهامی که در آن روز بین سهامداران جابه‌جا (خرید یا فروش) شده است، ارزش معاملات می‌گویند.

حجم معاملات

تعداد سهامی را که در آن روز بین سهامداران جابه‌جا (خرید یا فروش) شده است، حجم معاملات می‌گویند.

ن. نفت و گاز و پتروشیمی تامین (تابکو) - بازار دوم بورس			
فروش	معامله	خرید	
1,935	60 (3.01%) 1,935	1,930	
دیروز	پایانی	اولین	
1,995	42 (2.11%) 1,953	1,960	
478		تعداد معاملات	
3.589 M		حجم معاملات	
6.947 B		ارزش معاملات	
84,955.5 B		ارزش بازار	
12:29:59		آخرین معامله	
مجاز		وضعیت	

قیمت پایانی

قیمت پایانی سهام یک شرکت، در واقع **میانگین** قیمت‌هایی است که آن سهم در طول روز، براساس آن قیمت‌ها مورد داد و ستد قرار گرفته است.

البته سامانه معاملاتی بورس پس از محاسبه میانگین قیمت سهم در طول روز، بصورت خودکار بررسی می‌کند که آیا میزان معاملات سهم نیز به اندازه حجم مبنا بوده است یا خیر؟ طبیعتاً اگر حجم معاملات سهم حداقل به اندازه حجم مبنا بوده باشد، میانگین محاسبه شده، به عنوان قیمت پایانی سهم در سامانه معاملات ثبت خواهد شد.

قیمت آخرین معامله

به قیمت آخرین معامله‌ای که تا قبل از ساعت پایان بازار (۱۲:۳۰) انجام شود قیمت آخرین معامله گویند

بران خودرو (خودرو) - بازار اول (نابلوی فرعی) بورس			
فروش	3,038	قیمت آخرین معامله	3,037
معامله	1	(0.03%)	3,037
خرید	3,037		3,037
دیروز	3,038	قیمت پایانی	3,050
پایانی	3,039	(0.03%)	3,039
تعداد معاملات	1,048		
حجم معاملات	6.456 M		
ارزش معاملات	19.616 B		
ارزش بازار	46,496.7 B		
ساعت انجام آخرین معامله	12:29:59		
وضعیت	مجاز		

نماد

به **دلیل طولانی بودن اسم شرکت‌ها** و سهولت برای شناسایی و دسته‌بندی آن‌ها برای هر کدام از شرکت‌ها نمادی تعریف شده است.

نماد یک شرکت عبارت است از **حرف اول** که **نشان دهنده صنعتی** است که آن شرکت در آن قرار دارد و **خلاصه‌ای از نام شرکت** در ادامه.

به عنوان مثال اکثر شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران که در **گروه بانک‌ها، موسسات اعتباری واسطه‌های مالی، شرکت‌های سرمایه‌گذاری و سایر نهادهای پولی** فعالیت می‌کنند نمادشان با "و" شروع می‌شود:

مانند: **وسینا** (بانک سینا)، **ونوین** (بانک اقتصاد نوین)، **وساپا** (سرمایه‌گذاری سایپا)، **ولملت** (شرکت لیزینک ملت)

نام شرکت	نماد
بانک سینا	وسینا
بانک اقتصاد نوین	ونوین
سرمایه گذاری سایپا	وسایپا
لیزینگ ملت	ولملت
پتروشیمی پارس	پتروشیمی
سپهر	سپهر

- گروه شرکت‌های غذایی: حرف اختصاری این گروه "غ" باشد مانند: **غالبو** (لبنیات کالبر)، **غبهنوش** (، **غگلستا** (شیر پاستوریزه پگاه گلستان) و ...

- گروه شرکت‌های خودرویی: حرف اختصاری این گروه "خ" است. مانند: **خزاهیا** (زامیاد)، **خودرو** (ایران خودرو)، **خسپا** (سایپا) و ...

- گروه شرکت‌های سیمانی: حرف اختصاری این گروه "س" است. مانند: **سفارس** (سیمان دورود)، **سکود** (سیمان کردستان)، **ستران** (سیمان تهران) و ...

و سایر گروه‌های دیگر نیز مشابه این چند گروه می‌باشند.

البته استثنائاتی نیز وجود دارد:

مثلا حرف "ح" اول حرف **گروه حمل و نقل** می‌باشد اما بانک حکمت نمادش "**حکمت**" می‌باشد؛ یا دو شرکت سرمایه‌گذاری گروه صنعتی سدید (**وسدید**) و سرمایه‌گذاری توکا فولاد (**وتوکا**) جز گروه فلزات اساسی به حساب می‌آیند ولی با حرف "و" شروع می‌شوند در حالی که نمادهای گروه فلزات اساسی با حرف "ف" شروع می‌شود.

نام شرکت	نماد
حمل و نقل پتروشیمی	حپترو
داروسازی لقمان	دلقما
قند اصفهان	قصفها
پالایشگاه نفت تبریز	شبریز
شرکت پتروشیمی پارس	پتروش

توقف نماد

گاهی اوقات، معاملات سهام برخی شرکت‌ها در بورس بصورت موقتی، متوقف می‌شود.

عمدتاً بورس زمانی نماد یک شرکت را متوقف می‌کند که رویدادی حائز اهمیت در خصوص آن شرکت اتفاق افتاده باشد، به نحوی که این رویداد بتواند موجب **افزایش** یا **کاهش** بیش از اندازه قیمت سهام شرکت شود. به عنوان مثال، قبل از برگزاری **مجامع سالیانه شرکت**، زیرا در مجمع سالیانه، سود سهامداران مشخص خواهد شد می‌تواند بر قیمت سهم بعد از مجمع، تأثیر زیادی داشته باشد.

پیام های ناظر بازار	تاریخ و ساعت
بایان پذیره نویسی واحدهای صندوق سرمایه گذاری کیان	95/9/3 12:41
توقف نمادهای معاملاتی دیرانج، بموتو، خوسار	95/9/3 10:31
اطلاعیه درخصوص حق تقدم های استفاده نشده کساو، نفا، نفا	95/9/3 09:02
توقف نماد معاملاتی سماران	95/9/3 08:36
توقف نماد معاملاتی ککلیج	95/9/2 10:21
اطلاعیه درخصوص حق تقدم های استفاده نشده کساو، نفا، نفا	95/9/2 09:01
توقف نماد معاملاتی وباسار	95/9/2 09:00
توقف نماد معاملاتی دتماد	95/9/2 08:55

عرضه اولیه

وقتی سهام یک شرکتی برای اولین بار در بورس می آید که اصطلاحاً به آن عرضه اولیه می گوئیم. در چند سال گذشته می توان گفت بالای ۹۵٪ عرضه های اولیه دارای سود بوده اند. تعداد زیادی از شرکت هایی که عرضه اولیه شده اند با رشدهایی **بالاتر از ۲۰٪** در مدتی بسیار کم (**یک هفته تا یک ماه**) مواجه می شوند.

اما چگونه یک شرکت در مدت بسیار کم سود زیادی می دهند؟

کارشناسان سازمان بورس پس از برآورد قیمت هر سهم شرکت، مقداری پایین تر از قیمت برآورد شده به بازار عرضه می کنند.

به عنوان مثال اگر کارشناسان قیمت هر سهم را ۱۵۰ تومان برآورد کنند آن شرکت را با قیمت ۱۰۰ تومان به بازار عرضه می کنند.

با توجه به این موضوع تقاضای زیادی برای خرید سهام یک شرکت عرضه اولیه صورت می گیرد خود شرکت ها هم برای اینکه از عرضه های اولیه استقبال بشود آنها هم حاضرند قیمت سهام خود را یک مقداری پایین تر از ارزش واقعی خودشان بدهند و به فروش برسانند.



نکته مهم:

چون تقاضای بسیار بالایی برای خرید عرضه اولیه وجود دارد و سود بسیار زیادی در مدت کم نصیب سهامداران می‌شود؛ سارمان بورس به هر کد آنلاین تعداد محدودی سهام عرضه اولیه تخصیص می‌دهد. (مثلا حداکثر ۵۰۰ سهم)
در این چند سال گذشته کمترین و بیشترین مبلغی که برای خرید عرضه اولیه به هر کد آنلاین تخصیص داده شد به ترتیب ۱۰۰ هزار تومان و ۶ میلیون تومان بوده است.

غالباً مبلغ لازم برای عرضه اولیه **زیر یک میلیون تومان** است.

البته کارمزد خرید و فروش **اوراق مشارکت و اوراق اجاره** با سهام متفاوت است که در جدول زیر آورده شده است:

کارمزد	مبلغ خرید/فروش	مجموع کارمزد	مالیات	کارمزد کارگزاری	
۴۹۰۰ تومان	۱ میلیون تومان	۰٫۴۹ درصد	۰	۰٫۴۹ درصد	خرید سهام
۱۰۵۰۰ تومان	۱ میلیون تومان	۱٫۰۵ درصد	۰٫۵ درصد	۰٫۵۳ درصد	فروش سهام
۷۰۰ تومان	۱ میلیون تومان	۰٫۰۷ درصد	۰	۰٫۰۷ درصد	خرید اوراق مشارکت و اوراق اجاره
۷۰۰ تومان	۱ میلیون تومان	۰٫۰۷ درصد	۰	۰٫۰۷ درصد	فروش اوراق مشارکت و اوراق اجاره

شخصیت حقوقی و حقیقی

به هر فردی که در بورس اقدام به خرید سهام می‌کند یک شخص حقیقی اطلاق می‌شود؛ اما بعضی شرکت‌ها وجود دارند که با جمع‌آوری پول سایر افراد حقیقی (شرکت‌های سبدگردانی، صندوق‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌های سرمایه‌گذاری و...) به خریدن سهام اقدام می‌کنند که به این شرکت‌ها حقوقی می‌گویند.

گره معاملاتی

اگر کلیه معاملات یک نماد معاملاتی در **۵ روز متوالی** صف خرید یا صف فروش باشد، مشمول رفع گره می شود. برای نمادهای مشمول گره معاملاتی می شوند، با دامنه نوسان ۲ برابر دامنه نوسان روزانه (۱۰+ و ۱۰-) عادی آن نماد انجام می شود.

سهام شناور آزاد

منظور از سهام شناور آزاد مقدار سهمی است که در اختیار افراد حقوقی یا سهامداران عمده شرکت می باشد. سهام شناور یک سهم ممکن است در زمانی خاص، کاهش یا افزایش یابد. این امر با فروش یا خرید سهام شرکت توسط یک شرکت حقوقی یا یک سهامدار عمده اتفاق می افتد.

ملی صنایع مس ایران (فملی) - بازار اول (نابلوی اصلی) بورس					
2,010	2,050	بازه روز	فروش	معامله	خرید
1,949	2,153	قیمت مجاز	2,020	40 (1.95%)	2,011
1,952	2,103	بازه هفته	دبزر	بایانی	اولین
1,101	2,125	بازه سال	2,051	22 (1.07%)	2,029
50 B	تعداد سهام	599	تعداد معاملات		
4.993 M	حجم مینا	4.889 M	حجم معاملات		
24%	سهام شناور	9.92 B	ارزش معاملات		
23.136 M	میانگین حجم ماه	101,450 B	ارزش بازار		
اطلاعات EPS و P/E برگرفته از کدال است. سایت www.semc.ir را نمایش داده این اطلاعات می باشد.	171	EPS	12:29:58	آخرین معامله	
12.76	P/E گروه	11.87	مجاز	وضعیت	
13.39	P/E	17.85	بازار	وضعیت	
	EPS	1.17	13:30:20	وضعیت	

به عنوان مثال در صفحه نماد شرکت ملی صنایع مس ایران سهام شناور آن ۲۴ ذکر شده است.

تعداد کل سهام این شرکت نیز ۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ (۵۰ هزار میلیارد) سهم است. سهام شناور این شرکت ۱۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ بر گه سهام (۱۲ هزار میلیارد) می باشد.

$$50,000,000,000 \times 24\% = 12,000,000,000$$

چه شرکت‌هایی در بورس هستند؟

هم اکنون در بازار بورس سهام حدود ۵۰۰ شرکت مختلف تولیدی - خدماتی داد و ستد می شود که در زمینه های مختلف فعالیت می کنند:

شرکت‌های سرمایه گذاری، بانک‌ها، شرکت‌های پالایشگاهی و پتروشیمی، شرکت‌های خودرویی، شرکت‌های غذایی، شرکت‌های قند و شکر، شرکت‌های سیمانی و ...

مادهای برسیده								
نهاد	قیمت پایانی	آخرین معامله	کمترین	بیشترین	تعداد	حجم	ارزش	
خودرو - ایران خودرو	3,039	3,037	3,028	3,078	0	0	0	
خرامیا - زامیاد	1,014	1,013	1,011	1,034	0	54,265 M	55,031 B	
آب - آسان پرداخت پرشین	15,604	15,660	15,503	15,887	632	938,336	14,641 B	
وسایا - سرمایه‌گذاری سایا	1,138	1,130	1,125	1,144	1,075	27,398 M	31,187 B	
فملی - ملی صنایع مس ایران	2,029	2,011	2,010	2,050	0	0	0	
تاپیکو - س. نفت و گاز و پتروشیمی تأمین	1,953	1,935	1,925	1,960	0	0	0	
فلوله - لوله‌وماشین‌سازی ایران	3,659	3,700	3,600	3,740	433	2,323 M	8,501 B	

مادهای برسیده								
نهاد	قیمت پایانی	آخرین معامله	کمترین	بیشترین	تعداد	حجم	ارزش	
ذوب - سهامی ذوب آهن اصفهان	2,811	2,800	2,778	2,849	1,112	8,709 M	24,482 B	
ارفع - شرکت آهن و فولاد ارفع	3,051	3,050	3,010	3,111	478	1,697 M	5,176 B	
شاهان - پالایش نفت لاوان	13,076	12,996	12,983	13,396	453	855,424	11,186 B	
حسینا - توسعه خدمات دریایی و بندری سینا	7,893	7,845	7,770	7,998	374	489,258	3,862 B	
رگلدشت - کشت و دام گلدشت نمونه اصفهان	4,283	4,283	4,111	4,390	401	979,135	4,193 B	
ایردار - آینه داده بردار	11,593	11,599	11,455	11,930	395	717,032	8,312 B	
سمگا - گروه سرمایه گذاری میراث فرهنگی	3,129	3,100	3,100	3,170	363	5,660 M	17,713 B	

سایپا - سایپا خودرو	3,158	3,100	3,100	3,150	303	2,900 M	11,173 B	
پارس - پارس خودرو	11,202	11,208	11,422	11,830	382	111,035	8,315 B	
توسعه - توسعه خدمات دریایی و بندری سینا	7,893	7,845	7,770	7,998	374	489,258	3,862 B	
سینا - توسعه خدمات دریایی و بندری سینا	7,893	7,845	7,770	7,998	374	489,258	3,862 B	

همراه ما در قسمت‌های بعد باشید! :

الناز رضایی

نگارنده: محسن تقی نژاد

